

SKY AI

OTAVIA

Del 1/1

Introduktion till artificiell intelligens för
lärare inom
fritt bilningsarbete
18.9.2024 Del 1

Jari Sarja, Lauri Ylä-Jussila Otavia

Creative Commons [Erkännande-DelaPåSammaVillkor 4.0 Internationell](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)

Suomen Kansanopistoyhdistys
Finlands Folkhögskolförening

LAHDEN
KANSANOPISTO

Del 1: LärmedAI – användning av AI som stödjande intelligens i undervisningen, 3 sp

Innehåll

- AI-appar och övning i att använda dem.
- Planering av undervisning.
- Genomförande av kurser och utveckling av innehåll.
- Delning av kunskande och utökning av gemensam kunskapsbas.

Efter avsnittet kan deltagaren:

- Identifiera möjligheter att använda AI-applikationer i undervisningen.
- Idéutveckla och skapa läromaterial med hjälp av AI.
- Utveckla sina undervisningsmetoder och arbetssätt med stöd av AI.
- Använda AI som en resurs i ledning och planering av sitt arbete.
- Utvärdera AI:s påverkan på undervisningens kvalitet och inlärningsresultat.

Referensram: folkhögskolepedagogik, Utbildningsstyrelsens AI-material, Digcomp (senaste), Unescos etiska riktlinjer och Faktabaari AI-guide

Utbildningens innehåll

- En närstudiedag i Tammerfors och tre till fyra distansutbildningstillfällen som inkluderar expertföreläsningar, diskussioner, workshoppar och grupparbeten..
- Självständiga uppgifter och/eller paruppgifter.

Utbildningsplattformen erbjuder möjlighet till diskussion och erfarenhetsutbyte för att stödja lärandet.

Utbildningens struktur

- Närutbildning och/eller nätbaserad utbildning: 1 sp
- Självständigt arbete: 1 sp
- Övriga arbetsformer 1 sp: Arbete i smågrupper eller paruppgifter och -projekt, nätverkande och idéutbyte med kollegor, kamratbedömning och självreflektion över egen undervisning, samt utökning av gemensam kunskapsbas.

Utbildningsdagar:

- Ons 18.9. kl 13–16 på distans
- Ons 2.10.2024 kl 10–16 närstudiedag Tammerfors,
Voionmaan koulutuskeskus, Kanslerinrinne 1, 33100 Tampere
(Tammerfors centrum, samma byggnad som universitetet)
- Ons 6.11.2024 kl 13–16 på distans
- Ons 4.12.2024 kl 13–16 på distans

Förutom närstudiedagar och -möten ingår självständigt arbete (inlärningsuppgifter) som en del av arbetsätten.

Chatta med Bottis:
<https://chatgpt.com/g/g-76uCuq2t-svensksprakig-bottis>

Utbildare

- Jari Sarja
- Lauri Ylä-Jussila

Lauri

Jari

18.9. Eftermiddagens innehåll

Mål, schema och arbetsmetoder (10 min)

- En snabb översikt över hur du registrerar dig för språkmodelltjänster.
- Introduktion till funktionsprinciperna för språkmodeller och artificiell intelligens (ca 20 min).
- Introduktion till användningen av ChatGPT och de första inmatningarna (20 min).
- **5 minuters paus ca 14:00**
- Superprompten (10 min)
- Funktioner i ChatGPT: internetsökning (20 min).
- Funktioner i ChatGPT: filinmatning (20 min).
- **5 minuters paus cirka kl 15**
- Presentation av utbildningsplattformen Peda.net, projektarbetet och mellanuppgifterna (15 min).
- Introduktion till Copilot, de första inmatningarna och internetsökning (20 min).
- Allmän diskussion, frågor och allmän rådgivning (10 min).

Eftermiddagens

huvudmål

Att bekanta sig med ChatGPT och Copilot språkmodeller och lära sig att preliminärt tillämpa dem för eget bruk.

OBS! Avslutningsvis kan vi försöka lösa individuella problem.

Registrering till AI-tjänster

Välj vilken typ av e-post du vill använda.

1. Registrering till ChatGPT (OpenAI)
2. Registrering till Copilot (Microsoft)
3. Registrering till andra AI-tjänster, till exempel musikgeneratorn Suno.

Välj vilken e-postadress du vill använda

Du har flera alternativ att välja mellan:

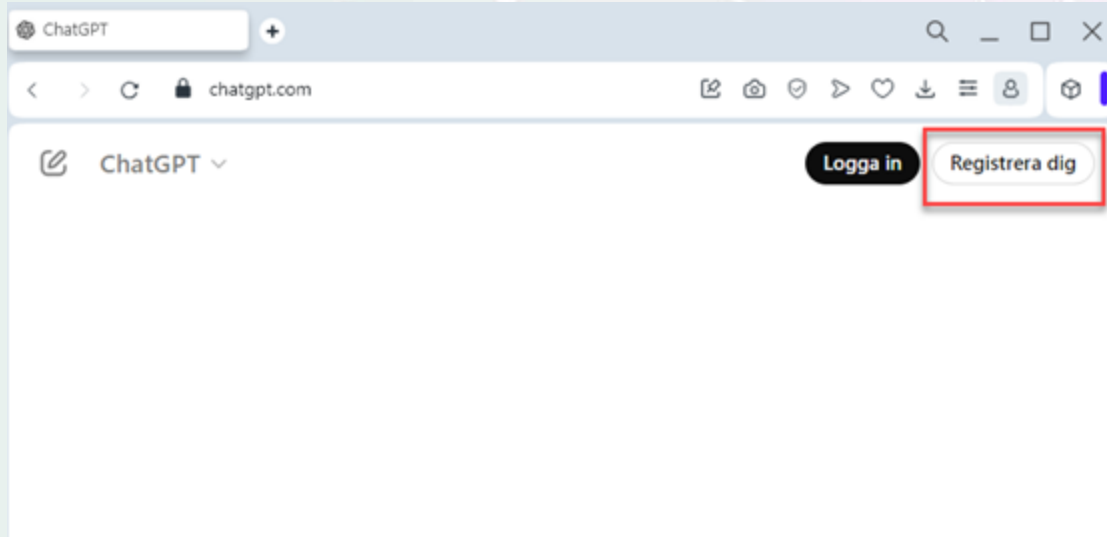
- Personlig e-post
- Särskild test-e-post, se instruktionerna: [Så skapar du en gratis e-postadress.](#)
- (Arbetsgivarens eller organisationens e-post)

OBS! Om din organisation använder Microsoft 365 har du förmodligen redan tillgång till Microsoft Copilot.

OBS! Din organisation kan ha riktlinjer för användning av arbetsmejl i nättjänster. I så fall, använd din personliga e-postadress eller skapa ett testkonto med Gmail."

- Om du planerar att prova eller använda en eller flera AI-tjänster är det enklast att logga in med din personliga e-postadress, exempelvis Gmail eller Microsoft Outlook/Hotmail.
- Om ditt arbete är känsligt, eller om du av någon annan anledning inte vill använda din personliga e-postadress, kan du skapa ett nytt Gmail-konto som enbart är avsett för onlineexperiment

1. Registrering till ChatGPT (1/2)

1. Gå till adressen
<https://chatgpt.com>

2. Börja skapa ett konto genom att klicka på (Sign Up eller Registrera dig)

1. Registrering till ChatGPT (2/2)

Skapa ett konto

E-postadress*

Fortsätt

Har du redan ett konto? [Logga in](#)

ELLER

Fortsätt med Google

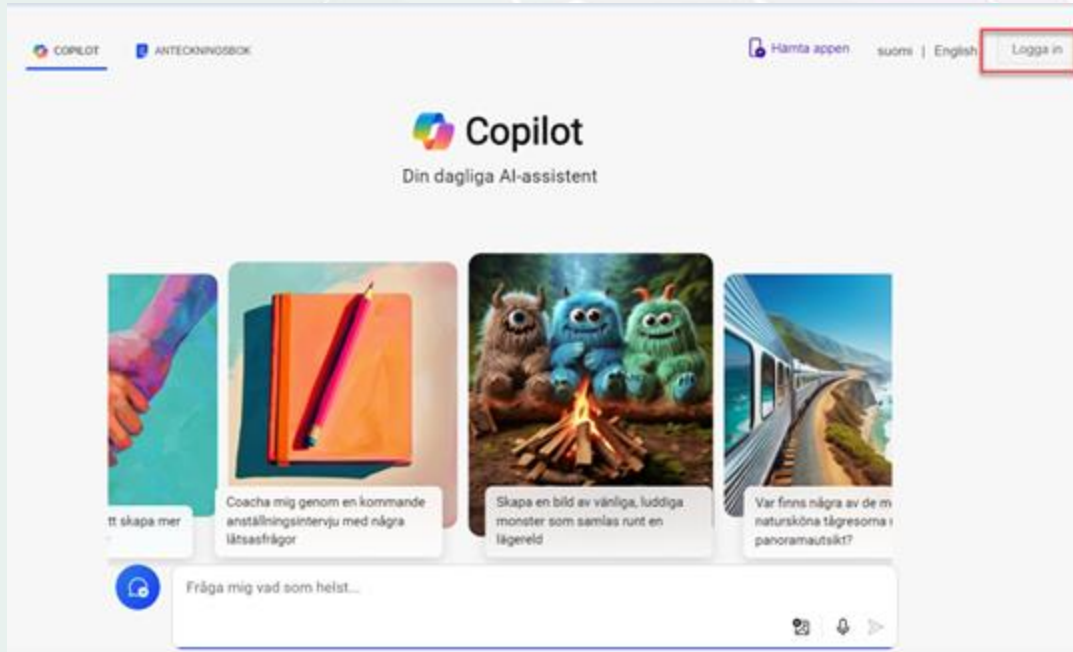
Fortsätt med Microsoft-konto

Fortsätt med Apple

3. När du klickar på knappen på startsidan kommer du till registreringsmenyn. Där kan du skapa ett nytt konto eller använda ett befintligt konto från Google, Microsoft eller Apple.

2. Registrering till Microsoft Copilot (1/2)

1. Gå till adressen

<https://copilot.microsoft.com>

2. Skapa ett konto genom att klicka på "Logga in" uppe till höger.

OBS! Med ett Microsoft-konto från din organisation kan separat registrering vara onödig.

2. Registrering till Microsoft Copilot (2/2)

Hämta appen suomi | English Logga in Chatter

3. Efter att du har klickat frågar Copilot vilket konto du vill registrera dig med.

Om du redan har ett Microsoft-konto från din organisation kan en separat registrering vara onödig.

4. Om du inte har ett Microsoft-konto kan du skapa ett genom att klicka på "Skapa konto".

5. Du kan till exempel skapa ett konto med en Gmail-adress.

Microsoft

Logga in

E-post, telefonnummer eller Skype

Inget konto? [Skapa ett!](#)

4.

Nästa

Microsoft

Skapa konto

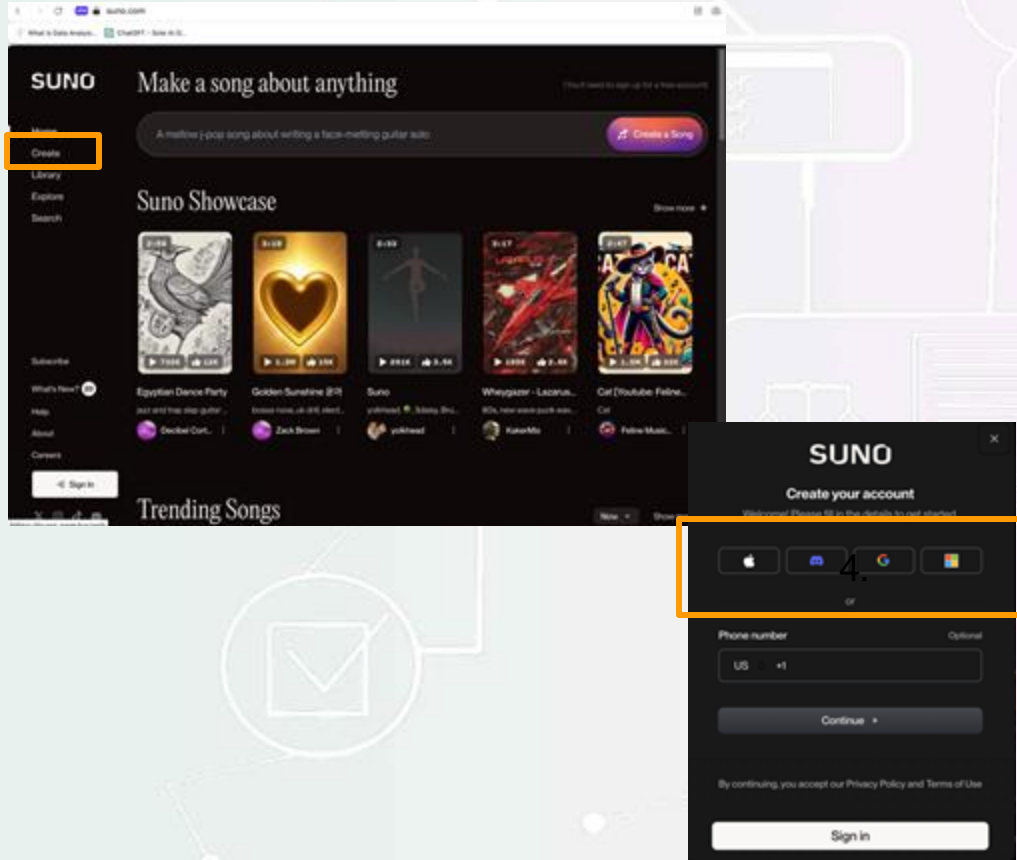
someone@example.com

Skaffa en ny e-postadress

5.

Nästa

3. Registrering till andra tjänster såsom Suno.com

Suno är en lättanvänd AI-applikation för att skapa sånger och musik.

1. Gå till adressen

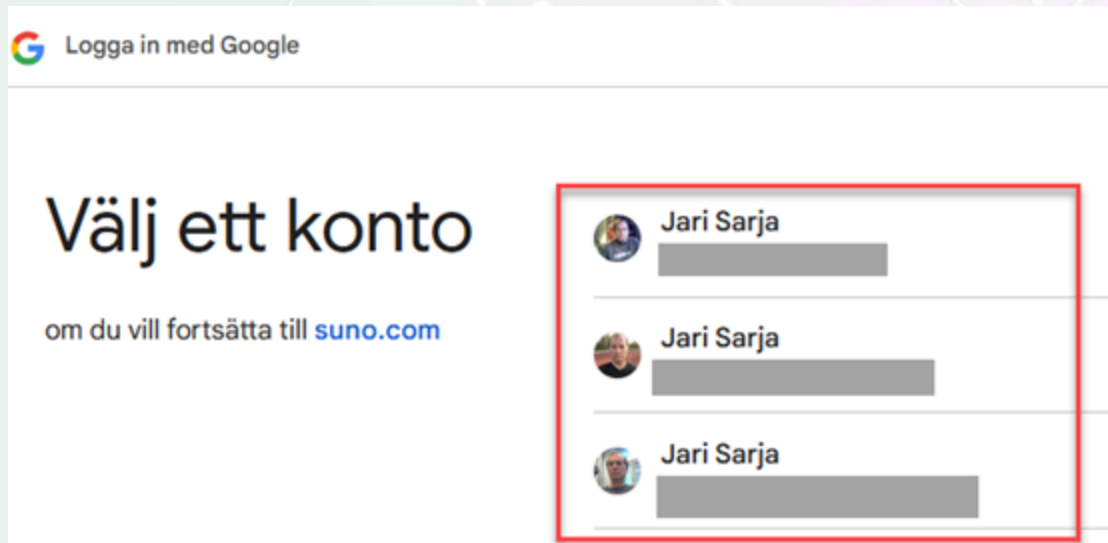
<https://suno.com>

2. Börja skapa ett konto genom att klicka på "**Sign In**" i menyn till vänster.

3. Ett litet fönster dyker upp på skärmen där du kan välja vilket konto du vill registrera dig med.

Exempel på en låt som skapades på 30 sekunder: "[Chat GPT hjälper läraren](#)"

3. Registrering till andra tjänster som Suno.com

4. Registrera dig med det önskade kontot på samma sätt som du gjorde med Chat GPT.

3. Registrering till andra AI-tjänster

Att registrera sig till AI-tjänster är enkelt

1. Hitta knappen "**Sign up**" eller motsvarande
2. Välj den e-postadress du vill registrera dig med
3. Bekräfta eventuellt en verifieringslänk som skickas till den angivna e-postadressen.

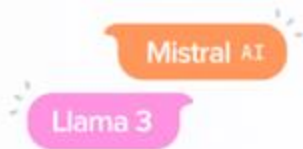
Utan inloggning

DuckDuckGo AI Chat

Dina chattar är privata,
sparas aldrig och används
inte för att träna AI-modeller

Prova Llama 3.1 och Mistral
med öppen källkod som
nyligen lagts till

<https://duck.ai/>

Fördelar:

1. **Integritet och säkerhet:** Duck.ai prioriterar användarnas integritet och samlar inte in personlig data eller historik.
2. **Stöd för flera språkmodeller:** Duck.ai erbjuder ett brett utbud av språkmodeller.

Nackdelar

1. Inget minne: Den minns inte tidigare diskussioner.
2. Du kan inte dela chatten.
3. Du kan inte mata in egna filer.

Vill du veta mera om olika alternativ:

<https://larmedai.fi/2024/09/16/chatgpt-betalversion-och-medvetna-alternativ-for-den-som-soker-frihet/>

Var är AI och algoritmer särskilt skickliga på?

Hur många chihuahuor och muffins
syns på bilden?

Hur många chihuahuor och muffinsar syns på skärmen?

Ju mer och snabbare information som finns tillgänglig,

- desto svårare har människor att bearbeta materialet,
- medan AI klarar bearbetningen bättre och mer tillförlitligt.

Traditionell databas

Söker efter exakta ordmatchningar:

Begränsad förståelse av sammanhang:

Exempel: Om användaren frågar "Vad är vädret i Stockholm?" söker chatboten specifikt efter "Vad är vädret i Stockholm" i databasen.

Om frågan formuleras annorlunda, som "Hur är vädret i Stockholm?", hittar chatboten inte något svar.

Vektordatabas

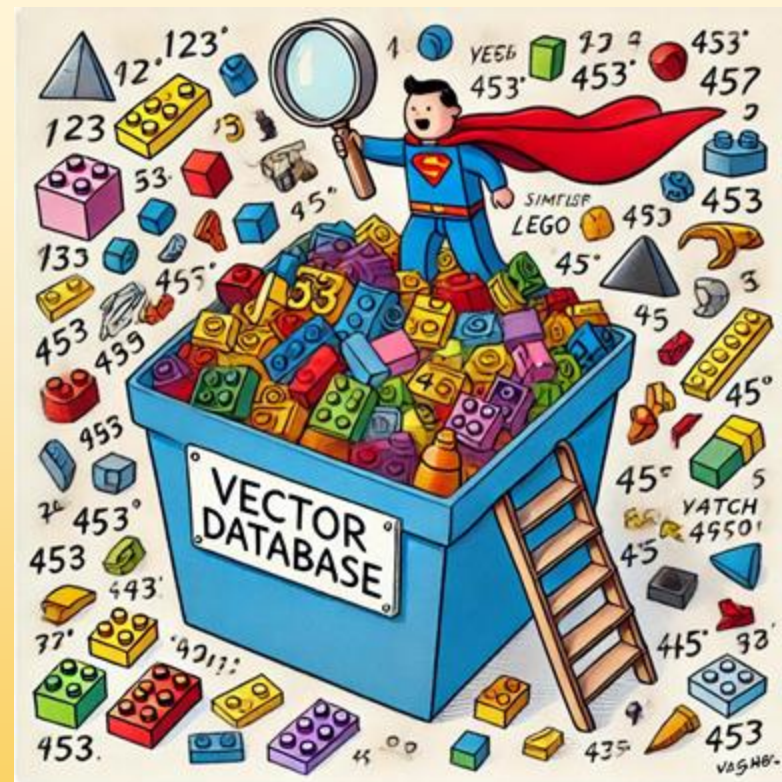
Söker efter semantiska likheter

Förstår sammanhang och variationer:

Exempel: Chatboten kan känna igen att både "Vad är vädret i Stockholm?" och "Hur är vädret just nu i Stockholm?"

OBS! Även samma svar om du skriver "Hir är vädret i Stholm."

Föreställ dig att du har en låda full med LEGO-bitar, där varje bit har en unik form och färg. Om du vill hitta en bit som liknar en annan, kan du använda en vektordatabas, ungefär som en superhjälte som snabbt hittar alla bitar som ser likadana ut, eller nästan identiska.

Den här bilden är skapad med DALL-E, en AI-bildgenerator som används för att skapa bilder baserade på textbeskrivningar.

1. Materialet samlas vanligtvis in från internet och betraktas som "sant"

- Språkmodellens träningsmaterial samlas ofta in från öppna internetkällor.
- Materialet sorteras inte särskilt noggrant under insamlingsfasen.
- Materialet kan vara fakta, lögner, åsikter, trosuppfattningar osv.
- Generativ AI kan ännu inte sortera material – den tar allt som "sant".
- AI "vet" ingenting som inte finns i dess träningsmaterial.

AI tränas med material som samlats in från internet.

- Under träningsfasen "lärs" språkmodellen hur bokstäver, siffror, ord och meningar hänger ihop.
- En språkmodell lär sig inte eller förstår inte innehållet och betydelsen av språket i traditionell mening.
- Språkmodellen lär sig dock ordens sammanhang och genererar mänskligt liknande text.

3. Människan ger en prompt, alltså en inmatning, till AI

- Att kommunicera med en språkmodell kan liknas vid att prata med en bibliotekarie.
- En bibliotekarie kan rekommendera en passande bok för nästan vilken fråga som helst

4. AI svarar baserat på sannolikheter och sitt träningsmaterial.

- En språkmodells funktion är lite som en mästerkocks arbete.
- En språkmodell består av flera algoritmer, det vill säga instruktioner om hur något görs.
- Algoritmerna arbetar tillsammans när de till exempel analyserar användarens inmatning, omvandlar den till ett format som datorprogrammet kan förstå, letar efter motsvarigheter i sitt träningsmaterial och beräknar sannolikheterna för det bästa svaret.
- Många språkmodeller erbjuder flera alternativa svar.

1. Funktionsprincipen för nya nätbaserade språkmodeller

3. Människan ger en prompt, alltså en inmatning, till AI.

4. AI svarar baserat på sannolikheter och sitt träningsmaterial.

1. Materialet samlas vanligtvis in från internet.

2. AI tränas med materialet.

- **En algoritm** är en detaljerad beskrivning eller instruktion om hur en uppgift eller process utförs för att lösa ett specifikt problem.
- **En språkmodell** är en statistisk beräkningsmodell.
- Språkmodellen försöker förutsäga vilka ord som passar till den givna inmatningen.
- Språkmodeller kallas även **generativ AI**.

Av föregående följer

1. Träningsdata kan innehålla felaktig information.
2. De som sorterar träningsdatan kan ha förutfattade meningar, vilket kan påverka modellens resultat
3. Tränarna kan ha (omedvetna) bias.
4. Under kommersiell press släpps språkmodeller ibland innan de är helt färdigutvecklade.
5. En språkmodell har inte alltid tillgång till tillräckligt med data för att ge ett korrekt svar.

3. Människan ger en prompt, alltså en inmatning, till AI

4. AI svarar baserat på sannolikheter och sitt träningsmaterial.

**FÖRUTFATTADE
MENINGAR**

**VET INTE
SVARET**

1. Data samlas vanligtvis in från internet.

2. AI tränas med hjälp av data

FEL

**BIAS
BRÅDSKA**

Språkmodeller "hallucinerar" eller producerar nonsens om de inte vet svaret.
Språkmodeller är inte webbsökmotorer (med vissa undantag, som Bing/Copilot).

Förklaring av Språkmodeller

Tänk på en språkmodell som en jättestor robot som har läst massor av böcker, tidningar och webbsidor. Den har lärt sig hur ord och meningar hänger ihop, precis som du lär dig språk genom att läsa och prata.

1. **Robotens läsning:** När roboten läser alla dessa texter, lär den sig vilka ord som ofta kommer efter varandra. Till exempel, om du säger 'Jag vill ha en...', så vet roboten att det ofta följs av ord som 'glass' eller 'boll'.
2. **Gissa nästa ord:** Om du ställer en fråga till roboten, använder den sin 'hjärna' för att gissa vilket svar som passar bäst utifrån det den lärt sig från alla texter.
3. **Svara på frågor:** När du skriver något, tittar roboten på orden du har använt och försöker svara på ett sätt som låter smart och korrekt.
4. **Minnas saker:** Om du pratar med roboten under en längre tid, kommer den ihåg vad du sa tidigare, så den kan fortsätta prata om samma ämne utan att bli förvirrad.
5. **Den vet inte allt:** Men roboten är inte som en människa. Den har ingen egen vilja eller känslor. Den gör bara sitt bästa för att svara baserat på vad den lärt sig genom att läsa mycket.

"Bildkälla: Genererad av DALL-E, en AI-modell för bildgenerering

Vad en språkmodell inte är

- En språkmodell är inte artificiell intelligens i full bemärkelse.
- En språkmodell är bra på att simulera AI.
- ChatGPT var ursprungligen inte en webbsökmotor (Copilot och Gemini är det) – men nu har den den funktionen.
- ChatGPT kan inte svara "korrekt" i traditionell mening, utan ger sannolikhetsbaserade svar – ansvaret ligger hos läsaren.
- ChatGPT kan inte svara på något som den inte har träningsdata för.
 - ChatGPT fungerar till exempel inte på isländska.
- innehåll kommer från öppna internetkällor – på sätt och vis speglar det (västerländska) samhället.
 - Bias och förvrängningar finns i datan.

ChatGPT är egentligen inte artificiell intelligens (AI), utan snarare en stödintelligens (IA).

- Målet med artificiell intelligens (AI) är ofta att uppnå antingen autonom verksamhet eller verksamhet som slutligen övervakas av människor (som självkörande bilar).
- Målet med stödintelligens (Intelligence Augmentation) är att assistera människor
 - i hantering av alternativ
 - i beslutsfattande
 - i planering såsom tidtabeller och
 - i att strukturera och förstå stora mängder data
- Stödintelligens (IA) sällar fram det väsentliga ur (ofta omfattande) datamängder och kan även tolka informationen.
- Populära exempel på stödintelligens är iPhonens Siri och Androids Google Assistant (OK Google).
- "Hey Mercedes, ta mig hem"

A B 100.76 km
Sträcka

122 slag/min
Snittpuls
Max 151 | Min 77

När du planerar studieavsnittet om Saimen som ett system kan det vara bra att strukturera kursen så att studenterna gradvis får en helhetsbild av ekosystemet, dess biologiska, kemiska, fysiska och socioekonomiska aspekter. Här är ett förslag på hur du kan dela upp studieavsnittet över flera veckor:

ChatGPT - första stegen med språkmodeller

delse för Finland.

Användningsexempel och idéer

- Födo- och energikedjor inom ekosystemet.
- Hotade arter och bevarandearbete.

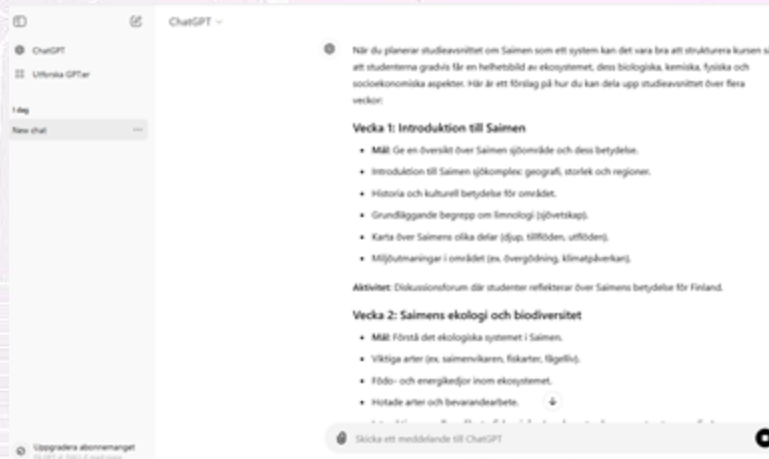

Skicka ett meddelande till ChatGPT

Vad är ChatGPT

- ChatGPT är en mycket användarvänlig språkmodell som fungerar likt en Google-sökning.
- Den finns tillgänglig både som gratis- och betalversion, där gratisversionen har begränsningar när det gäller att skapa bilder och att ladda upp filer.
- Till skillnad från Google erbjuder den bara ett svar åt gången, men kan generera ett nytt svar vid behov.
- Den fungerar även på finska, svenska, persiska och flera andra språk.
- ChatGPT fungerar bäst i interaktiva samtal med uppföljningsfrågor och 'samarbete' med AI (iterering).
- Dess svar baseras enbart på dess träningsdata och sannolikheter.
- Upp till 20% av ChatGPT svar på faktafrågor kan vara AI-"hallucinationer", det vill säga rent struntprat.
- Trots detta är den mycket användbar som stödintelligens och

- Text som genereras av ChatGPT kan identifieras antingen av människor eller med hjälp av en annan AI.
- Utbildningssektorn måste anpassa sig till språkmodellernas existens.
- Det är bra för varje lärare att själv sätta sig in i användningen av ChatGPT, åtminstone inom sitt eget ämnesområde.

Användningen av ChatGPT och andra språkmodeller är enkel, förutsatt att de inte är överbelastade.

1. Gå till adressen <https://chat.openai.com>

2. Registrera dig

Logga in

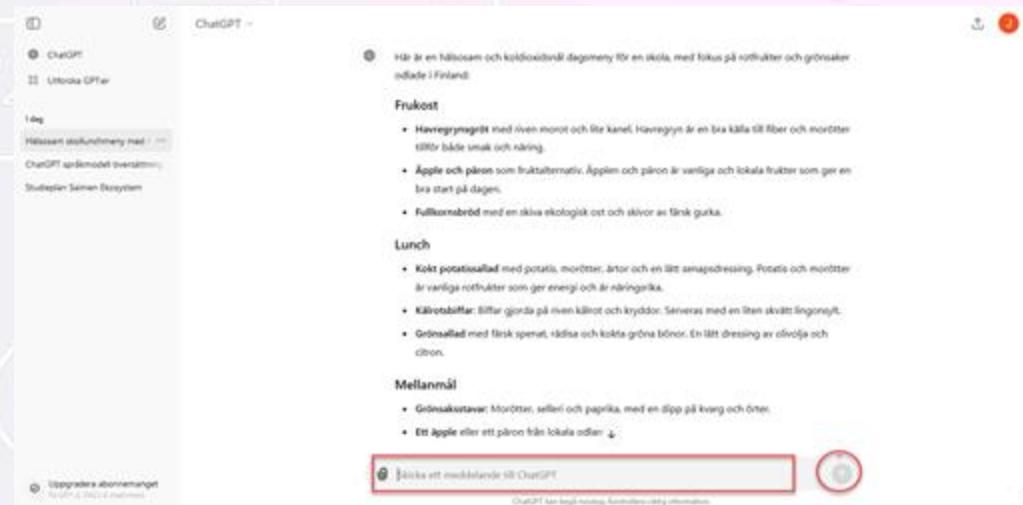
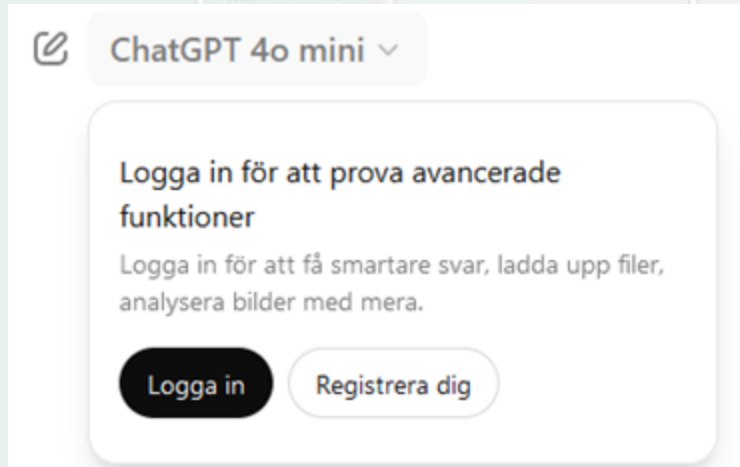
Registrera dig

Varning! På grund av överbelastning kan du möjligen inte registrera dig eller logga in. Försök igen senare.

3. Börja chatta och be om idéer för till exempel en meny, en dikt eller övningsuppgifter för ett ämne på finska eller engelska.

4. Ju mer specifik din begäran är, desto bättre svar får du i genomsnitt.

Exempel: Planera en dagsmeny för en skola som är hälsosam, har låga koldioxidutsläpp, följer kostcirkeln och fokuserar på rotfrukter och grönsaker odlade i Finland

Textdifferentiering med språkmodell

- Mångspråkig kommunikation
(anpassa texten för olika språk).
- Guider och instruktioner
(anpassa svårighetsgraden efter målgruppen).
- Utbildningsmaterial
(erbjuda material på olika nivåer).
- Tillgänglighet
(använda förenklad text.).
- Snabb och enkel skalning
(generera olika versioner av texten baserat på
kontext och läsarens behov).

Demo: ChatGPT och flerspråkig kommunikation (för studenter, kollegor etc.)

Här är översättningar av texten på de begärda språken:

Ukrainska: "Прочитайте сторінки 32-74. Іспит буде в четвер. Не забудьте прийти вчасно на іспит."

Farsi (persiska): "صفحات ۳۲ تا ۷۴ را بخوانید. امتحان روز پنجشنبه است. یادتان نرود که به موقع به امتحان بیایید."

Ryska: "Прочитайте страницы 32-74. Экзамен в четверг. Не забудьте прийти вовремя на экзамен."

Vietnamesiska: "Đọc các trang 32-74. Kỳ thi vào thứ Năm. Nhớ đến đúng giờ cho kỳ thi."

Japanska: "ページ32から74を読んでください。試験は木曜日です。試験には時間通りに来ることを忘れないでください。"

Input:

Översätt denna text: "Läs sidorna 32-74. Tentamen är på torsdag. Kom ihåg att komma i tid till tentamen."
Skriv på ukrainska, farsi, ryska, vietnamesiska och japanska.

Du kan skriva ditt eget flöde till din ChatGPT eller fortsätta den här chatten direkt från länken:

<https://chatgpt.com/share/7ed45152-154a-4129-b26b-05f5a269f32b>

Erfarenheter: Snabb multitranslator, bland annat för instruktioner till flerspråkiga grupper.

- Relativt snabb, och enligt testpublikens kommentarer verkar översättningarna vara bra.
- Det blir konkret för många studenter att de kan kommunicera på sitt modersmål samtidigt som meddelanden kan översättas till flera olika språk.
- I grupper under den inledande fasen av grundutbildningen för vuxna kan det mycket väl finnas 5–10 olika modersmål inom samma grupp. Även om det gemensamma språket naturligtvis är finska, kan det ibland vara värdefullt att snabbt och grundligt förklara saker för flera personer samtidigt på flera språk, vilket minskar risken för missförstånd.
- Detta kan också fungera bra som ett dialogverktyg, så att komplexa teman kan diskuteras mångsidigt, även under lektioner i vuxenutbildningens grundskede, samtidigt som man lär sig ord och uttryck på finska relaterade till ämnet.
- Särskilt som en mobilapp har detta visat sig vara ett mycket smidigt verktyg för GRUV-studenter. Tyvärr saknar grundversionen fortfarande funktionen text-till-tal, även om tal-till-text finns i nästan alla moderna smartphones."

Starta ChatGPT-konversationer via en länk

- I den kostnadsfria versionen av ChatGPT finns en funktion som låter dig både dela dina egna chattar med andra och fortsätta chattar som andra har skapat.
- Genom att klicka på delade länkar kan du se den ursprungliga prompten i en färdig konversation och sedan fortsätta den fritt.
- OBS! Endast den som klickar på länken kan se den fortsatta chattkonversationen.
- Du kan till exempel ge en student ett exempel på en inledande inmatning som hen kan fortsätta, men du kommer inte att se vad studenten har skrivit efteråt.
- Att dela länkar passar utmärkt för självständiga övningar som drills, reflektion och klargörande av idéer samt för att anpassa eller omvandla enskilda uppgifter till olika språk.

Prova att klicka på denna ChatGPT-länk. Exempelprompten är

"Gör fyra förslag till middag: soppa, gryta, ugnslåda och stekt maträtt. Använd finska råvaror. Skriv inte recept, bara idéerna."

<https://chatgpt.com/share/c3356b05-16f4-44b9-996c-e705e11221d4>

Övning

Skriv en prompt till ChatGPT där du förklarar vad du vill kommunicera till studenterna och på vilka språk. Till exempel

Översätt följande text: "Bekanta dig med sidorna 39-72 i läromaterialet. Gör de tre första uppgifterna självständigt och meddela när du är klar." Skicka texten på ukrainska, arabiska, japanska, engelska och thailändska

Du kan också fortsätta den här övningen genom att öppna den färdiga chatten med Chat GPT via den här länken:

<https://chatgpt.com/share/2f878f42-33cb-420e-b7ef-02482af48d01>

Grundidén med en prompt eller inmatning

- Den grundläggande strukturen för en prompt
- Att chatta med en språkmodell – grundläggande logik.
- Superprompt

Ett "superprompt" är en avancerad och specifik instruktion som används för att styra hur en AI-modell, som exempelvis ChatGPT, genererar sitt svar. Det är en kombination av flera delar som hjälper AI att bättre förstå kontext, syfte och detaljer i det svar som efterfrågas. Målet med ett superprompt är att få AI att leverera ett så precist och relevant svar som möjligt.

Språkmodellens grundläggande struktur för en prompt – varje ord har betydelse. Samma princip gäller i Bing Chat, Copilot, ChatGPT, Gemini och andra.

Övning:

<u>Verb</u>	<u>Vad gör man</u>	<u>Förtydligande</u>	<u>Objekt</u>
skapa	<u>Önskad form</u> en dikt	humoristisk	fest
gör	en reklam 300 ord	kort informativ	Jaris löpskola

Skapa en kort, humoristisk dikt på fyra rader som handlar om

Gör en informativ reklam på 300 ord för Jaris löpskola. Lyft fram förbättrad löpteknik, ökad uthållighet och personlig tränare

Hitta på
Jämför

Upptäck din löparpotential med Jaris löpskola!

Vill du ta din löpning till nästa nivå? Oavsett om du är nybörjare eller erfaren löpare, är Jaris löpskola här för att hjälpa dig att nå dina mål. Vår löpskola erbjuder en unik kombination av teknikträning, personlig feedback och träningsprogram som anpassas efter dina behov och mål.

Några bra tips och länkar för att lära dig mer om AI:

Skolverket - Råd om AI, Chat GPT och liknande verktyg

Skolverket ger värdefull information om användningen av Chat GPT inom utbildning

Länk: [Råd om AI, Chat GPT och liknande verktyg](#)

The Elements of AI (på svenska)

Helsingfors universitets populära kurs om AI finns även på svenska. Om du vill gå igenom kursen på svenska måste du välja Sverige som land :(.
Länk: [The Elements of AI](#)

Internetstiftelsen - AI – artificiell intelligens?

Internetstiftelsen förklarar vad AI är och hur den kan användas, med särskild fokus på Sverige.

Länk: [AU - artificiell intelligens](#)

Lär med AI - En gymnasielärares blogg

I Philips finner du inte bara utbildningsmaterial och handplockade prompts, utan även de senaste nyheterna inom AI-utveckling.

Länk: [AI Nyheter - ChatGPT i skolan](#)

Yles innehåll på svenska om AI

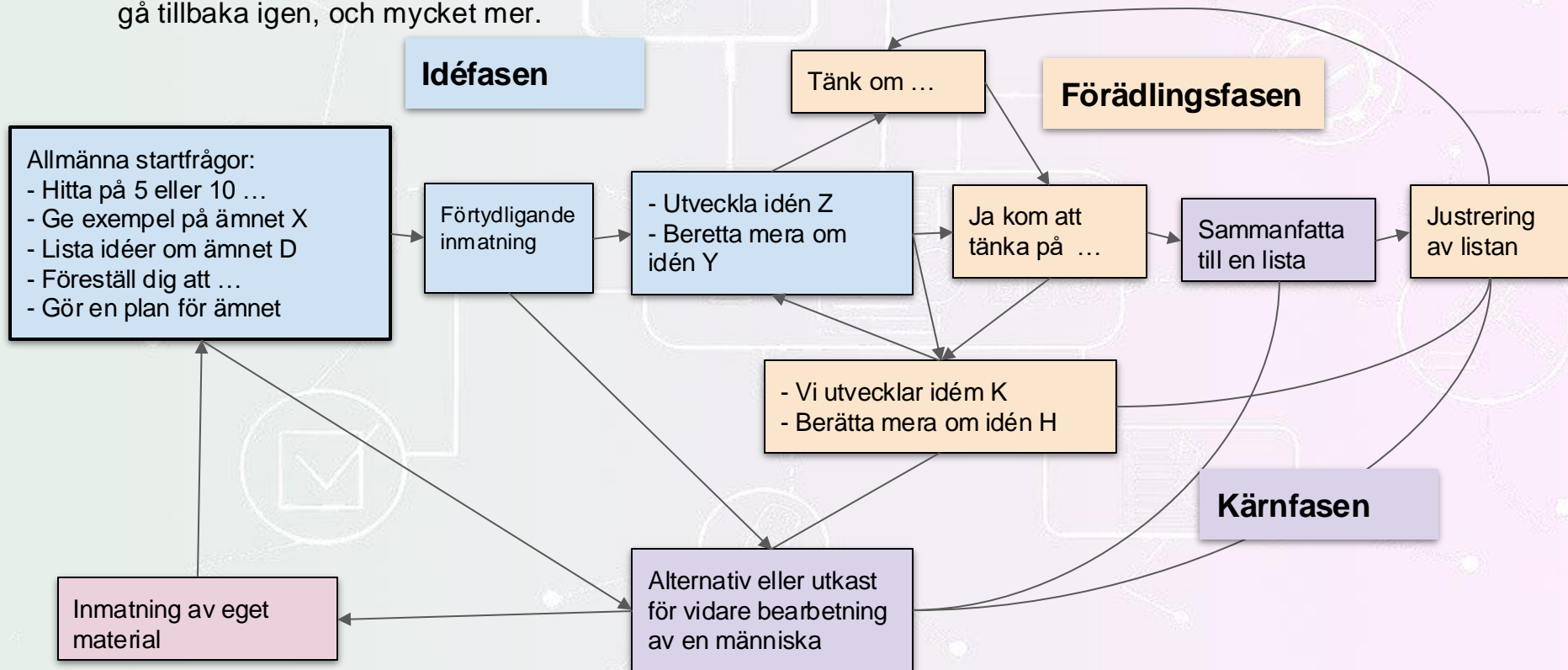
Länk: [Yles innehåll om "Chat GPT" snabbt och pålitligt.](#)

En [instruktionsvideo](#)
om hur du använder
Chat GPT gratis

Olika sätt att skapa idéer och ChatGPT:s 'logik':

- ChatGPT påminner om idégenerering tillsammans med människor.
- I chattar kan man oändligt förtydliga, testa nya perspektiv, sammanfatta och gå tillbaka igen, och mycket mer.

Övning: lärarens “superprompt”

- En **superprompt** är en avancerad och noggrant strukturerad instruktion som används för att styra hur en AI, som ChatGPT, genererar sitt svar.
- Superprompter skiljer sig från vanliga frågor genom att de ofta innehåller fler detaljer, instruktioner och flera steg som hjälper AI att ge ett djupare och mer omfattande svar.

"Utveckla de absolut finaste, mest minnesvärda, originella och banbrytande promptarna som verkligen visar ChatGPT:s kraft. Skulle du kunna ge mig tio exempel som specifikt relaterar till **undervisning och **studier** vid institutioner inom fritt bildningsarbete, tack"**

Inmatningarna behöver inte vara frågor, utan de kan också vara kommandon.

- Observera de amerikanska överdrifterna
- Du kan försöka tona ner dem, men de verkar ha en positiv effekt på ChatGPT:s svar

ChatGPT:s exempel på svar till superprompten

Här är tio kreativa och originella ChatGPT-promptar som kan användas inom undervisning och studier, speciellt relaterade till institutioner inom fritt bildningsarbete:

1. Kreativ Problemlösning:

- "Du är en erfaren utbildare vid ett folkbildningsinstitut. Beskriv ett scenario där du ska undervisa en grupp vuxenstuderande med varierande bakgrunder och olika kunskapsnivåer. Hur skulle du utforma en lektionsplan som både utmanar och engagerar alla deltagare, samtidigt som du främjar inkluderande lärande?"

2. Aktivt Lärande genom Diskussion:

- "Du ska leda en diskussion om livslångt lärande för en grupp vuxenstuderande. Hur kan du strukturera samtalet för att uppmuntra kritiskt tänkande och delaktighet, samtidigt som du lyfter fram vikten av självstyrt lärande inom folkbildningen?"

3. Främja Samarbetsinlärning:

- "Skapa en lektion som använder gruppbaseade inlärningsmetoder för att hjälpa deltagarna att förstå komplexa samhällsfrågor, som klimatförändringar eller social rättvisa. Hur strukturerar du uppgifter för att stimulera dialog och kritisk reflektion?"

Du kan kopiera superprompten från föregående bild eller fortsätta med den färdiga superskripten tillsammans med ChatGPT via den här länken

<https://chatgpt.com/share/7a9c9fa2-1537-460c-828c-a099195468d0>

Ett exempel på superprompten

Du är en expert inom folkbildning och har arbetat med vuxenutbildning i flera år. Ditt mål är att skriva ett inspirerande och informativt blogginlägg om folkbildningens roll i det moderna samhället.

Blogginlägget ska innehålla följande delar:

1. En introduktion som definierar folkbildning och dess historiska betydelse i Norden, särskilt i Finland.
2. En sektion som diskuterar hur folkbildning anpassar sig till digitalisering och nya inlärningsmetoder.
3. Ett konkret exempel på hur folkbildning har bidragit till samhällsutveckling, till exempel genom integration eller demokratiutveckling.
4. Praktiska tips för vuxenstuderande kring hur de kan dra nytta av folkbildningens resurser, både digitalt och på plats.
5. En inspirerande avslutning som uppmuntrar läsarna att delta i folkbildning för personlig utveckling och samhällsengagemang.

Skriv i en formell, men engagerande och tillgänglig ton, och använd exempel och statistik där det är relevant. Inkludera också källor och referenser för att ge texten auktoritet.

Mellantidsuppgift: Testning och utveckling av superprompter

Uppgiftens mål:

Målet är att bekanta sig med och öva på att skapa och anpassa effektiva ChatGPT-promptar så att de passar dina behov. Detta hjälper dig att förstå hur du kan utnyttja ChatGPT på ett så mångsidigt sätt som möjligt i olika situationer.

1. Instruktioner:

Bekanta dig med Superprompten:

Vi använder följande Superprompt som hjälper dig att skapa mångsidiga och effektiva promptar:

"Skapa de absolut bästa, mest minnesvärda, originella och banbrytande ChatGPT-promptarna som verkligen visar ChatGPT kraft. Kan du ge mig tio exempel som specifikt handlar om [tema], tack."

2. Anpassa Superprompten efter dina egna intressen:

Välj ett tema som intresserar dig och ersätt det i Superprompten.

Till exempel, om du är intresserad av historia kan du ändra temat till "historieundervisning på högstadiet". Om matematik är ditt favoritämne kan du använda "matematikstudier på gymnasiet".

3. Prova Supersökningen:

Mata in din modifierade supersökning i ChatGPT och undersök vilka svar du får. Analysera hur väl resultaten motsvarar dina förväntningar och fundera på hur du kan modifiera sökningen ytterligare för att förbättra resultaten.

4. Prova olika variationer:

Försök att ändra adjektiven i supersökningen (t.ex. "bästa", "mest minnesvärda") eller antalet promptar. Du kan också prova andra intresseområden, såsom språkstudier, programmering, konst eller motion.

Uppgiftens syfte:

Uppgiften innehåller ingen del som behöver lämnas in, utan syftet är att du ska öva och testa att utveckla promptar så mycket som möjligt. På så sätt får du praktisk erfarenhet av hur du kan utnyttja ChatGPT på olika sätt i ditt lärande och din vardag.

"An approach to teaching in which educators proactively modify curriculum, teaching methods, resources, learning activities, and student products to address the diverse needs and learning preferences of students." (Carol Ann Tomlinson)

Tomlinson betonar att differentiering kan ske på flera nivåer:

1. **Innehåll** – Vad eleverna lär sig (material och ämnen kan anpassas).
2. **Process** – Hur eleverna lär sig (anpassa arbetsmetoder eller undervisningstekniker).
3. **Produkt** – Hur eleverna visar sitt lärande (olika former av bedömningar).
4. **Miljö** – Den fysiska eller psykologiska lärandemiljön.

Demo: Olika språknivåer på svenska från samma text

Berätta för mig ganska noggrant hur och varför Finland blev självständigt?

Finlands självständighet är en komplex och historiskt viktig process som har sina rötter i både interna och internationella händelser, särskilt i förhållande till Ryssland och Sverige.

Bakgrund

Fram till början av 1800-talet var Finland en del av det svenska riket, men efter Finska kriget (1808–1809) blev Finland ett autonomt storfurstendöme under det ryska imperiet genom freden i Fredrikshamn 1809. Finland behöll dock sitt eget rättssystem, sin religion och en relativt stor grad av självstyre. Denna autonomi stärkte den finländska identiteten och bidrog till en nationalkänsla som växte sig starkare under 1800-talet.

Sammanfattningsvis blev Finland självständigt som ett resultat av en lång process av nationell självförståelse, kombinerat med de unika möjligheter som skapades av den ryska revolutionen och världskriget. Finland kunde genom att utnyttja dessa omständigheter etablera sig som en självständig stat i en turbulent tid.

Berätta nu samma sak för studerande på språknivå A1, A2 och A3 så att de förstår.

I den här demon skalas texten i läromaterialet enligt nivåskalan för olika språknivåer.

Nivåskalan är en i Finland utarbetad tillämpning av de skalor som ingår i den allmäneuropeiska referensramen (CEFR) för undervisning, inläring och bedömning av språk.

Nivåskalan för språkkunskap
<https://www.oph.fi/sv/utbildning-och-examina/nivaskalan-sprakkunskap-och-sprakutveckling#anchor-den-gemensamma-europeiska-referensramen-for-sprak-cefr>

För studerande på språknivå A1:

Finland blev självständigt den 6 december 1917. Innan dess var Finland en del av Ryssland, och innan det var Finland en del av Sverige. Finländarna ville bestämma över sig själva och inte vara en del av något annat land. År 1917 var Ryssland svagt på grund av krig och problem i landet. Då tog Finland chansen och sa: "Nu vill vi vara ett eget land." Det blev ett krig i Finland mellan två grupper, men till slut blev Finland självständigt.

För studerande på språknivå A2:

Finland blev ett självständigt land den 6 december 1917. Före det var Finland en del av Ryssland i över 100 år. Innan Ryssland styrde, var Finland en del av Sverige. I slutet av 1800-talet ville många finländare ha mer frihet från Ryssland. Ryssland försökte göra Finland mer ryskt, och det gjorde finländarna arga. När Ryssland blev svagt efter en revolution år 1917, såg Finland sin chans att bli självständigt. De sa till Ryssland att Finland vill vara ett eget land. Efter det var det inbördeskrig i Finland mellan två grupper, men Finland blev självständigt till slut.

För studerande på språknivå A3:

Finland blev självständigt den 6 december 1917. Före det tillhörde Finland Ryssland i över 100 år, och före det var Finland en del av Sverige. Under 1800-talet blev den finska nationalkänslan starkare. Många finländare var stolta över sitt språk och sin kultur och ville ha mer frihet från Ryssland. Ryssland försökte göra Finland mer ryskt, men det skapade bara mer motstånd. När Ryssland blev svagt efter första världskriget och en stor revolution 1917, såg Finland en möjlighet att bli ett eget land. Finland förklarade sig självständigt och blev ett nytt, fritt land. Det var ett inbördeskrig i Finland kort efter, men Finland lyckades behålla sin självständighet.

Chat GPT känner till språknivåskalan. Därför kan du hänvisa direkt till språknivåerna.

Testa själv:

<https://chatgpt.com/share/118b1a81-a27e-4416-b187-04fe08d05285>

Tankar om experiment med grupperna inom Otava Folkhögskolas grundläggande vuxenutbildning

- Från samma grundmaterial är det möjligt att skapa material som uppfyller olika språknivåkrav för grupper inom grundläggande vuxenutbildning.
- Detta påskyndar särskilt produktionen av material för de lärare som inte är bekanta med kraven på språknivå eller att skriva på klarspråk eller lätt finska.
- Det är möjligt att smidigt anpassa materialet till en annan språknivå mitt under kursen eller studieavsnittet om man märker att gruppens språkliga nivå är svagare eller starkare.
- Det är möjligt att differentiera materialet även i en grupp med mycket heterogen språklig kompetens.
- Lätt att skapa uppgifter

Skapa fem enkla ekvationer till mitt prov i matematik

Gör liknande uppgifter 5 stycken. Skriv ihop meningarna och använd eftersom eller fast. Ett exempel:

Jag är hungrig. Jag måste äta. (Olen nälkäinen. Minun täytyy syödä.)

→ Jag måste äta eftersom jag är hungrig. (Minun täytyy syödä, koska olen nälkäinen.)

"Ytterligare funktioner i ChatGPT - internetsökning

- Klumpigare än i Microsoft Copilot.
- Man kan diskutera resultaten mer mångsidigt än med Copilot.
- Börja prompten med ordet **Sök**
- Till exempel: "**Sök** nyaste informationen om musslor"
- **Sök-ordet** antyder att du vill ha ett svar baserat på internetkällor, inte från ChatGPT:s egen databas
- **ChatGPT redovisar sina källor från webbsökningar, men det är viktigt att kritiskt utvärdera dess svar**
- ChatGPT:s (och Copilots) källor är kanske inte alltid de bästa, men de är ofta tillräckliga.

Övning: Nätetssökning med ChatGPT:

Sök den senaste informationen om flodpärlmusslor

Sök den senaste informationen om flodpärlmusslor

Sökte på 4 webbplatser

De senaste uppgifterna om flodpärlmusslan (*Margaritifera margaritifera*) visar att arten fortfarande är starkt hotad i Sverige och Finland. Restaureringsarbeten pågår i flera vattendrag för att rädda populationerna, som har minskat kraftigt på grund av försämrade vattenmiljöer, flottledsrensningar och brist på värd fiskar, som lax och öring. I projektet LIFE Revives återställs habitat genom att ta bort vandringshinder och restaurera skadade flodsträckor. Dessutom infekteras unga fiskar med mussellarver för att stötta återväxten (Hav och Vatten) (Hav och Vatten).

Ett pågående projekt i Gävleborg flyttar tusentals flodpärlmusslor för att skydda dem under restaureringsarbetet i Voxnan. Musslorna återförs till sina ursprungliga platser efter restaureringen, vilket förhoppningsvis förbättrar deras överlevnad på sikt (World Wildlife Fund).

Dessa åtgärder är avgörande eftersom flodpärlmusslan fungerar som en indikatorart, vilket innebär att dess överlevnad visar på god vattenkvalitet. Musslorna spelar också en viktig roll i ekosystemet genom att filtrera vattnet och skapa en hälsosam miljö för andra arter (Hav och Vatten) (Hav och Vatten).

- Skriv in din önskade webbsökning i inmatningsfältet.
- Börja prompten med ordet **sök**
- Om ChatGPT:s svar verkar vara föråldrat, försök igen:
- **Sök information från internet**
- Om ChatGPT inte hänvisar till källor, be det att ge dem med en ny prompt.

ChatGPT:s källor

Övning: Precisering av ChatGPT:s källor vid behov

I Finland har det nyligen uppmärksammats flera incidenter som påverkat flodpärlmusslorna, en hotad art som redan kämpar på grund av försämrad vattenkvalitet och övergödning. En allvarlig händelse i Suomussalmi involverade en skogsmaskin som oavsiktligt krossade tusentals musslor när den passerade över en skyddad å. Denna incident beskrivs som ett av de värsta naturskyddsbrott i landets historia, och räddningsinsatser pågår för att flytta överlevande musslor till säkrare områden (Finlands Natur).

Nämn exakt dessa två källor

Här är de två källorna:

1. **Finlands Natur** - En artikel om de kritiska förhållandena för flodpärlmusslor i Finland, särskilt i Svartån, på grund av dålig vattenkvalitet och övergödning. Forskare försöker rädda dem genom uppfödning (Finlands Natur).
2. **Yle** - Nyhetsrapport om en incident i Suomussalmi där en skogsmaskin förstörde tusentals flodpärlmusslor i en skyddad å, vilket ses som ett av Finlands värsta naturskyddsbrott (Finlands Natur).

- Vid behov kan du be ChatGPT att specificera de källor den använder

Normal käll- och mediekritik

1. **Trovärdighet:** Kontrollera om avsändaren är pålitlig.
2. **Syfte:** Varför är länken publicerad? Finns det ett bakomliggande motiv?
3. **Aktualitet:** Är informationen uppdaterad och relevant?
4. **Objektivitet:** Är innehållet balanserat eller vinklat?
5. **Källor:** Har länken pålitliga referenser?

Övning: Nätssökning med ChatGPT – Diskussion om ChatGPT:s svar

beträffande musslorna nådde dua att "En allvarlig händelse i Suomussalmi " är den den enda allvarliga händelsen ?

Nej, händelsen i Suomussalmi är inte den enda allvarliga incidenten som påverkar flodpärlmusslorna i Finland. Det har också rapporterats om problem med försämrad vattenkvalitet i flera floder, där skogsdikningar, industriutsläpp och jordbruk har lett till att musslor kvävs av sediment. Många av dessa negativa miljöpåverkningar bidrar till den fortsatta nedgången för flodpärlmusselpopulationen i olika delar av landet (Finlands Natur).

- Efter sökningen kan man fortsätta diskussionen om sökresultatet med ChatGPT
- Diskussionen är likadan som annan chatt med ChatGPT

Exempel: **Är detta den enda flodpärlmusselskadan nyligen?**

ChatGPT svarar antingen baserat på sin första nätssökning eller genom att göra nya sökningar beroende på situationens behov

Begränsning av prompten

- Grundstrukturen för prompten
- Egna exempel
- Egna begränsningar

Begränsning av det önskade svaret

Språkmodellens hela träningsdata

Egna begränsningar

Egna exempel

Prompt

- Språkmodellens funktion baseras på sannolikheter och gissningar om ordens ordning.
- Ju mer exakt och avgränsad inmatningen är, desto bättre svar kan du få.
- Om du inte särskilt vill ha något specifikt kan du nämna det
- Istället för en 'NEJ'-lista är det bättre att ge exempel på vad du vill ha och att begränsa det område som ska besvaras med restriktioner.
- Detta hjälper språkmodellen att skapa ett svar baserat på en mindre datamängd, vilket kan göra svaret mer exakt och bättre."

En lista över saker som jag inte kan eller får göra:

Här är en lista över saker som jag inte kan eller får göra:

1. **Personangrepp eller hatretorik:** Jag kan inte skapa innehåll som är avsett att förolämpa, mobba eller sprida hat mot individer eller grupper baserat på deras ras, kön, religion, etnicitet, politiska tillhörighet, etc.
2. **Våld eller olagliga aktiviteter:** Jag får inte hjälpa till att främja eller skapa innehåll som uppmunar till våld, olagliga aktiviteter eller skadliga beteenden.
3. **Kränkande innehåll:** Jag skapar inte material som är kränkande, vulgärt eller explicit på ett sätt som är olämpligt eller obehagligt.
4. **Konfidentiell information:** Jag kan inte dela eller hjälpa till med att sprida personlig eller känslig information om andra personer utan deras samtycke.
5. **Plagiat eller brott mot upphovsrätt:** Jag kan inte skapa eller dela innehåll som kopierar skyddade verk utan tillstånd, eller som bryter mot immateriella rättigheter.
6. **Oetiska beteenden:** Jag hjälper inte till med att uppmuntra fusk, bedrägerier eller oärligt beteende i skolor, arbetsplatser eller andra sammanhang.
7. **Medicinsk eller juridisk rådgivning:** Jag kan inte ge professionell medicinsk, psykologisk eller juridisk rådgivning. För sådant behöver man konsultera en utbildad expert.
8. **Politiskt partisk eller vilseledande information:** Jag strävar efter att ge balanserad information och kan inte skapa vilseledande innehåll

Jag kan inte uppmuntra eller hjälpa till med fusk på något prov eller i någon annan situation. Fusk undergräver din egen inläring och är inte rättvist mot andra som arbetar hårt för sina resultat.

Hitta på fem projektidéer ur ett gymnasiums perspektiv. Här är kriterierna och teman (från utlysningen).

Hitta på fem projektidéer ur ett gymnasiums perspektiv. Här är kriterierna och teman

Urvalskriterier

Utlisningarna är avsedda för olika organisationer, såsom högskolor, forskningsinstitut, företag och organisationer, eller konsortier bestående av dessa, där internationella aktörer också kan delta. Medlen beviljas endast till den ansvariga organisationen, inte till enskilda individer. Projektansökningarna bedöms utifrån fyra kriterier, med följande viktning: relevans och användbarhet (25 %), projektets kvalitet (35 %), expertis och tillräckliga resurser hos projektets utförare (30 %), samt kommunikation och informationshantering (10 %).

Forskningsfrågor:

- Vilka geografiska och geopolitiska beroenden och riskfaktorer är kopplade till Finlands produktionsstruktur?
- I vilken utsträckning begränsar geopolitik och blockbildning de finska företagens affärsmöjligheter nu och i den närmaste framtiden?
- Vilka kritiska varor utgör de största riskerna för Finlands ekonomi?
- Hur kan företag i Finland bäst förbereda sig för störningar i försörjningskedjorna?
- Hur kan Finland bäst dra nytta av sina styrkor inom den gröna energins investeringsboom?
- Vilka ömsesidiga samband finns mellan investeringar i den gröna omställningen, omvandlingen av försörjningskedjor och den geopolitiska blockbildningen?
- Hur påverkar de observerade förändringstrenderna Finlands ekonomiska strategi och konkurrenskraften för de företag som verkar här?
- Vilka ekonomiska och industriella politiska åtgärder kan regeringen vidta för att främja företagets konkurrenskraft och genomförandet av gröna investeringar i den nya situationen, både nationellt och via EU?"

Att börja: prompt + projektutlysningens teman + kriterier i samma prompt..

1. Vi brainstormar idéer.
2. Vi delar idéerna med alla i ett gemensamt dokument.
3. Var och en kan skapa idéer med eller utan en språkmodell.
4. Vi beslutar om innehåll via chatt, möten osv.
5. Språkmodellen får skriva ett utkast.
6. Ansökan skrivs.

Projektansökningens utkast kan snabbas upp med flera veckor, eftersom det krävs färre möten med människor.

Sammanfattning av eget material.

- Be språkmodellen att göra en sammanfattning.
- Klistra in ditt eget material med copy & paste
- Samtidigt kan man be om önskad språknivå för sammanfattningen.

Sammanfattningar, översättningar m.m. samt klagörande av text.

Med copy/paste-teknik är det enkelt att be om olika typer av textbearbetning.

Historien om samlandet och publiceringen av *Kalevala* är djupt sammanflätad med utvecklingen av Finlands nationella identitet och kultur. En central gestalt i denna process var Elias Lönnrot, en finsk läkare och folklorist, som ägnade stora delar av sitt liv åt att samla och dokumentera finsk folkdiktning. I början av 1800-talet, när Finland fortfarande var en del av det ryska imperiet, genomförde Lönnrot flera forskningsresor till områden i Finland och Karelen, som då låg i Ryssland. Hans mål var att samla in muntligt överförda folkdikter, vilka utgjorde en del av den rika östfinska runosångstraditionen.

De dikter som Lönnrot samlade var huvudsakligen skrivna i kalevalameter, en fornfinsk versform, och de handlade om forntida finska gudar, hjältar och myter. Lönnrot insåg att dessa dikter var delar av en större berättelse och började arbeta för att skapa ett sammanhängande epos av dem. År 1835 publicerade han den första versionen av *Kalevala*, som omfattade 32 dikter. Denna publicering var en betydande kulturell bedrift, då den lyfte fram den finska folkdiktningens och språkets rikedom.

Lönnrots arbete slutade inte där. Han fortsatte att samla in folkdikter, och år 1849 publicerades en utökad version av *Kalevala* som innehöll 50 dikter. I denna version redigerade och kombinerade Lönnrot dikterna för att skapa en sammanhängande struktur och handling för eposet. *Kalevala* introducerade läsaren till en komplex mytologisk värld där ikoniska gestalter som Väinämöinen, Ilmarinen och Lemminkäinen äventyrade.

Publiceringen av *Kalevala* var ett viktigt steg i formandet av Finlands nationella identitet. Den inspirerade många konstnärer och författare, och dess inflytande märktes även i Finlands strävan efter självständighet. *Kalevala* bevarade inte bara den finska folktraditionen, utan lyfte också fram det finska språkets och kulturens värde, både internationellt och för finländarna själva.

sammanfatta texten

Kalevala är ett finskt nationalepos sammanställt av Elias Lönnrot, en finsk läkare och folklorist, som under 1800-talet samlade in folkdikter från Finland och Karelen. Dessa dikter, skrivna i kalevalameter, berättar om forntida finska gudar, hjältar och myter. Lönnrot publicerade den första versionen av *Kalevala* 1835 och en utökad version 1849. Verket spelade en central roll i formandet av Finlands nationella identitet och inspirerade både konstnärer och författare, samtidigt som det stärkte det finska språkets och kulturens status.

Sammanfattning av en nyhetsartikel:

- Kan jag få en sammanfattning av denna text: ctrl c + ctrl v
- <https://svenska.yle.fi/a/7-10047864>

I ett experiment bad Svenska Yle AI att skapa en video om finlandssvenska jultraditioner, vilket resulterade i en humoristisk och fiktiv tolkning av dessa traditioner. AI hittade på traditioner som julgransdekorationstävling och tomteblossdopping, vilka inte är verkliga finlandssvenska traditioner. Artikeln ifrågasätter hur pålitlig AI kan vara som källa och belyser fenomenet "AI-hallucinationer" där felaktig information presenteras som fakta. Slutligen diskuterar artikeln verkliga finlandssvenska jultraditioner, som luciafirande och julotta, och påminner om vikten av att kolla fakta från pålitliga källor.

Vad bör man berätta eller mata in i språkmodeller och vad bör man inte?

- Organisationens riktlinjer samt allmänna lagar, förordningar, direktiv såsom dataskydd m.m.
- **NEJ:**
- "Konfidentiell information" eller "sekretessbelagd information"
- Personuppgifter eller annan information som faller under GDPR.
- Ingen identifierande information, såsom unika användarnamn.
- Organisationens interna uppgifter.
- Känslig data, såsom ärenden under beredning, konfidentiella dokument som exempelvis anbud.
- **JA** (enligt eget omdöme)
- Öppen data, såsom Statistikcentralen
- Material som har publicerats på internet.
- Material utan tydlig upphovsrätt (som folktraditioner).
- Anonymisoitua dataa
- Exempel
 - Sparring av st. Michels strategi.
 - Sparring av Otavias projektansökan
 - Utveckling av läromaterial

Ytterligare funktioner i ChatGPT – filinmatning och gemensam analys.

- Att mata in en fil i ChatGPT är ett mycket enkelt, effektivt och mångsidigt sätt att använda språkmodellen.
- Enklare än i Microsofts Copilot.
- Mer effektivt och enklare än att kopiera och klistra in material som text till ChatGPT.
 - Du kan till exempel spara en lång Wikipedia-artikel i PDF-format.
 - Många nätresurser publiceras direkt i PDF-format.
- Resultaten kan diskuteras mer mångsidigt med ChatGPT än med Copilot
- **Att mata in en fil är enkelt:**
 - Den önskade filen skickas genom att klicka på ikonen till vänster i inmatningsfältet.
 - ChatGPT analyserar filen och är redo att diskutera den.

Skicka ett meddelande till ChatGPT

Övning: Skicka en fil till ChatGPT

 Skicka ett meddelande till ChatGPT

 Lägg till från Google Drive

 Lägg till från Microsoft OneDrive
(personlig)

 Ladda upp lokal fil

- 1. Välj gem-ikonen till vänster
- 2. Klicka på “Ladda upp lokal fil”
- 3. Leta upp filen i datorns mapp.
- 4 Skriv prompten och skicka den till ChatGPT
- Vid behov, byt fil genom att klicka på X

Annales B 675 Lepinkäinen VK.pdf
PDF

 Skicka ett meddelande till ChatGPT

Övning: Nu kan vi börja prata med ChatGPT om eget material.

Bekanta dig först med innehållet i PDF filen

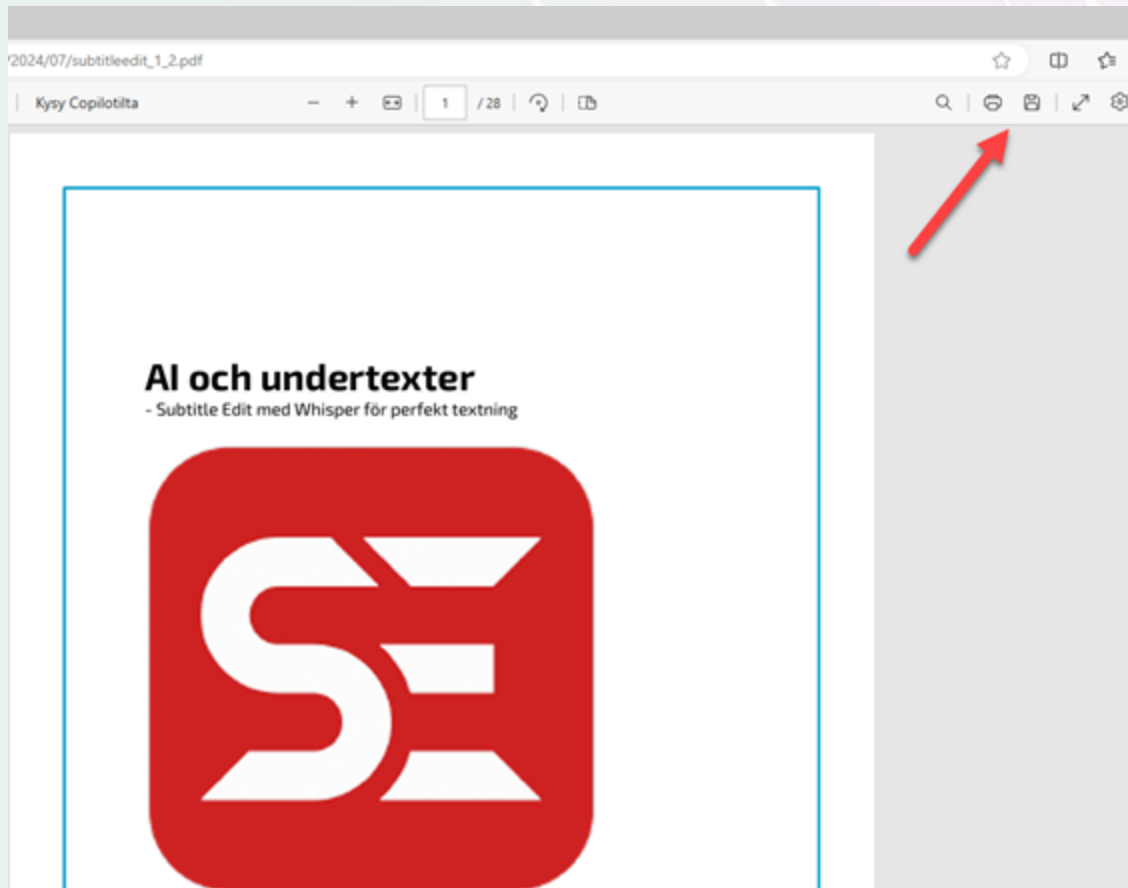
PDF-filen *Tekoäly poliisitoiminnassa* (Artificiell Intelligens i Polisarbetet) undersöker användningen av AI inom den finska polisen. Rapporten belyser flera aspekter av AI, inklusive dess tillämpningar, etiska utmaningar och framtida potential. Här är några viktiga punkter från innehållet:

- **AI i polisarbetet:** AI kan effektivisera polisens resurshantering och processer, skapa bättre tjänster och förbättra brottsbekämpningen genom automatisering och dataanalys.
- **Utmaningar:** Trots potentialen finns det flera utmaningar, såsom resursbrist, brister i den övergripande arkitekturen och lagstiftning som begränsar AI-användning.
- **Framtida riktning:** Rapporten pekar på behovet av att utveckla en nationell AI-strategi för polisen med fokus på etik, dataskydd och säkerhet.

Metoden som används är dokumentanalys och en PESTEL-analys för att kartlägga de viktigaste elementen i AI-strategin.

- När du skickar en fil till ChatGPT kan du lägga till en kommentar som 'Bekanta dig först med materialet' eller något liknande i inmatningen.
- På så sätt kan ChatGPT först fokusera på att identifiera filens innehåll.
- I bilden visar ChatGPT att den har bekantat sig med materialet, och vi kan påbörja chatten.

Övningsversion i PDF: Ladda ner övningsfilen till din dator

- Den fil som ska laddas ner heter **subtitleedit_1_2.pdf**

1. Öppna länken med din webbläsare https://larmedai.fi/wp-content/uploads/2024/07/subtitleedit_1_2.pdf
2. Spara PDF-filen på din dator.
3. Skicka filen till Chat GPT och börja diskutera innehållet

Vad har man för nytt av dett program?

Subtitle Edit-programmet, särskilt i kombination med Whisper AI-teknologi, erbjuder flera fördelar för dem som behöver skapa eller redigera undertexter för videor:

1. **Tidsbesparing genom automatisk transkribering:** Whisper-teknologin kan automatiskt generera undertexter från video- eller ljudfiler, vilket minskar tiden som krävs för manuell transkribering.
2. **Tillgänglighet och anpassning:** Subtitle Edit stödjer olika språk och låter användare skapa undertexter som är tillgängliga för människor med hörselnedsättningar eller som lär sig nya språk. Det är också möjligt att anpassa inställningarna för olika språk och säkerställa att undertexterna är lättlästa och korrekt synkroniserade.
3. **Stavningskontroll och korrektur:** Programmet inkluderar verktyg för stavningskontroll, vilket säkerställer att undertexterna är fria från stavfel och andra språkliga fel.
4. **Flexibilitet med SRT-filer:** Att skapa unde ter i SRT-format gör att de enkelt kan läggas till och redigeras utan att behöva redigera själva videon. Detta är särskilt användbart för att läqqa

Fördelar med att mata in eget material

- Filens innehåll avgränsar ämnet som ska behandlas mer effektivt än textmaterial genom copy-paste.
- Man kan diskutera materialet, ställa frågor eller leta efter brister.
- De dokument som skickas kan vara skapade med kontorsprogram (Excel, Word, PowerPoint) samt PDF-filer, men även datamängder som CSV.
- Dessutom kan du till viss del analysera bild- och ljudfiler.
- Filerna kan också vara mer strukturerade än kopierad text, såsom flikar i Excel.

Exempel: Diskussion om din egen fil med ChatGPT

Skapa en kursplan baserad på materialet, både en kort och en lång version. Den korta versionen består av tre en-timmarslektioner, medan den långa versionen innehåller tio tvåtimmarslektioner.

Skapa en kursplan baserad på materialet, både en kort och en lång version. Den korta versionen består av tre en-timmarslektioner, medan den långa versionen innehåller tio två-timmarslektioner.

Kort version (3 en-timmarslektioner)

Kursnamn: Introduktion till undertextning med Subtitle Edit och Whisper

Lektion 1: Grunderna i Subtitle Edit

- Introduktion till programmet och dess funktioner
- Installera Subtitle Edit och förstå användargränssnittet
- Ändra språk och inställningar för svensk undertextning
 - Inställningar för tidkodningsläge och tecken per sekund

Lektion 2: Generera och redigera undertexter

- Använd Whisper för att automatiskt generera undertexter från video eller ljud
- Redigera undertexterna: kontrollera och korrigerar fel, finslipa texten
 - Stavningskontroll och redigeringsverktyg

- Med din egen fil prioriterar ChatGPT nu detta material.
- Till exempel kan idéer för en kurs, lektion eller uppgifter begränsas till det önskade materialet.

OBS! Innehåll från kommersiella lärmiljöer får inte nödvändigtvis matas in i språkmodeller (upphovsrätt).

- När du blir skickligare på att mata in material, kan du även skicka flera filer samtidigt.
- På så sätt kan du till exempel leta efter likheter och skillnader mellan filerna samt generera kombinationer av deras innehåll.

Exempel 2: Diskussion om din egen fil med ChatGPT

Hitta på fem uppgifter om Subtitle Edit

Hitta på fem uppgifter om Subtitle Edit

Här är fem uppgifter om Subtitle Edit som kan användas i en kurs eller utbildning:

1. Installera och konfigurera Subtitle Edit

- **Uppgift:** Installera Subtitle Edit på din dator och gör de rekommenderade inställningarna för att arbeta med svenska undertexter. Se till att tidkodningen är inställd på HH:MM:SS och att teckenlängden per rad är korrekt.
- **Mål:** Att förstå installationsprocessen och konfigurera rätt inställningar för svenska undertexter.

2. Generera undertexter med Whisper

- **Uppgift:** Använd Whisper i Subtitle Edit för att generera automatiska undertexter från en video på svenska. Välj en passande språkmodell och försök att optimera balansen mellan snabbhet och noggrannhet.
- **Mål:** Att lära sig hur man använder AI-teknologi för att skapa undertexter automatiskt.

- Du kan prata om ditt eget material med ChatGPT 'som vanligt' (jämför med "Ringa en vän"-schemat).
- OBS! I oklara fall, säkerställ upphovsrätten för ditt material innan du skickar det. Generellt sett kan allt material som publicerats öppet på internet användas.

Exempel 3: Doktorsavhandling

Algoritmiset haitat: Tekoälyn riskit ja sääntelyn haasteet
kiihtyvässä yhteiskunnassa

Lepinkäinen, Nea 2024

<https://www.utupub.fi/handle/10024/178882>

Här är en sammanfattning av avhandlingen i fem punkter:

1. **Algoritmiska teknologier och samhällsliga skador:** Avhandlingen undersöker hur algoritmiska teknologier bidrar till systematiska och utbredda samhällsliga skador. Den diskuterar hur dessa teknologier kan förstärka befintliga problem såsom ekonomiska, psykologiska och kulturella skador, samt hur de påverkar autonomi och säkerhet.
2. **Tillämpning av algoritmer i beslutssystem:** Ett centralt tema är automatiseringen av beslut i den finska offentliga sektorn, särskilt inom Migrationsverket. Avhandlingen analyserar hur automatiserade beslutssystem kan påskynda beslutsprocesser, men samtidigt riskera att åsidosätta grundläggande rättigheter.
3. **Samhällsdebatter om AI och reglering:** Avhandlingen granskar de offentliga och politiska debatterna om AI och automatiserade beslutsfattanden, och hur dessa diskurser påverkar utvecklingen av lagstiftning i Finland. Fokus ligger på hur olika intressen hanterar riskerna och möjligheterna med AI.

- Sammanfatta avhandlingen i fem punkter. Sammanfattningen skall vara på svenska språket.
- Du kan fortsätta att diskutera denna avhandling vid följande länk:
<https://chatgpt.com/share/92bb6290-67f9-47f2-957c-c8f1dcec9c76>

Exempel 3: Doktorsavhandling

Upptäck den framtid som formar ditt klassrum – läs denna banbrytande doktorsavhandling om AI risker och samhällseliga påverkan!

Som svenskspråkig lärare inom det fria bildningsarbetet står du i frontlinjen för att guida elever genom den digitala världen. Men vad händer när AI och algoritmer påverkar samhällen i en snabbare takt än vi hinner förstå? I denna doktorsavhandling "*Algoritmiset haitat*" får du insikt i just detta – hur AI-teknologier förändrar våra samhällen, skapar nya risker och utmaningar, och varför reglering är avgörande för en rättvis och hållbar framtid.

Varför ska du läsa den här avhandlingen, trots att den är på finska?

- **Insikter om framtiden:** AI och algoritmer påverkar redan utbildningens framtid. Förstå de dolda riskerna och hur vi kan hantera dem i din undervisning.

- Algoritmiset haitat: Tekoälyn riskit ja sääntelyn haasteet kiihtyvässä yhteiskunnassa
Lepinkäinen, Nea 2024
<https://www.utupub.fi/handle/10024/178882>
- Gör en reklam för svenskspråkiga lärare inom fritt bildningsarbete. Reklamen skall vara sådan att lärarna vill absolut läsa denna doktorsavhandling även om den är skriven på finska.

Exempel 3: Doktorsavhandling

Kritik och förbättringsområden:

1. **För vaga löften om konkreta fördelar:** Reklamen säger att läsaren får "verktyg för att undervisa om AI" och "insikter om framtiden", men dessa löften är något vaga. För att öka övertygelsekraften kunde det vara bra att förtydliga exakt vilka verktyg eller insikter som presenteras. Exempelvis: "Lär dig hur du kan hantera AI inverkan på dina elevers kritiska tänkande och digitala kompetenser."
2. **Överskattning av språkbarriären:** Att uppmana lärare att läsa en avhandling på finska trots att det inte är deras modersmål kan vara en stor barriär, och reklamen kunde innehålla en mer realistisk lösning på det problemet. Kanske en rekommendation om verktyg som översättningstjänster eller sammandrag på svenska skulle minska osäkerheten.
3. **Målgruppens kontext kunde lyftas mer:** Lärare inom det fria bildningsarbetet har ofta breda ansvarsområden och varierade målgrupper. Reklamen kunde ha varit mer målgruppsspecifik genom att till exempel nämna hur AI och algoritmer påverkar just vuxenutbildning, folkbildning och deltagardemokrati, vilket skulle skapa en mer personlig koppling till läsarna.

- Du är professor i pedagogik. Kritisera detta reklam som du just skapade

Exempel 3: Doktorsavhandling

Förslag på förbättrad reklam:

Hur påverkar AI och algoritmer våra klassrum och vår undervisning? Upptäck det med Nea Lepinkäinens banbrytande doktorsavhandling om AI samhällsrisiker och utmaningar för framtida reglering.

Som lärare inom fritt bildningsarbete är du i en unik position att forma framtidens kritiska tänkare. Denna avhandling ger dig viktiga insikter i hur AI påverkar såväl samhället som våra utbildningssystem och hur vi kan rusta våra elever för den digitala framtiden.

Läs varför detta är relevant för dig:

- **Förstå AI påverkan på utbildning:** Lär dig hur algoritmer formar våra beslut och hur detta kan förändra dina studenters lärandeprocesser.
- **Kritiska verktyg för din undervisning:** Få konkreta metoder för att hjälpa dina elever att navigera i en alltmer digitaliserad värld.
- **Inverkan på vuxenutbildning:** Algoritmisk styrning påverkar särskilt marginaliserade grupper – lär dig hur du kan stärka dina elevers kritiska förmåga att hantera dessa förändringar.

Missa inte möjligheten att fördjupa din förståelse för framtidens utmaningar, och gör AI till en del av din undervisning redan idag. **Språkbarriärer är inga problem** – vi hjälper dig att komma igång med enkla verktyg för att ta del av forskningen!

Du är en lärare som inte deltar. Men säg varför du inte tänker delta.

Jag skulle hellre se resurser på svenska eller något som direkt kopplar till min undervisningspraktik, något som jag kan använda direkt i klassrummet. Just nu känns det som en extra börda snarare än en omedelbar tillgång.

Tekoäly oppimisen tukena -verkosto Facebookissa

- Perustettiin helmikuussa 2023
- Yli 19 700 jäsentä

<https://www.facebook.com/groups/tekoalyoppimisentukena/>

Till slut

- Peda.net
- Projektarbete
- Deluppgift

AVSNITT 1. UPPGIFT: Planering, genomförande och reflektion av ett AI-baserat digitalt lärandeprojekt

Mål: Genom ett praktiskt projekt ska du tillämpa och kombinera de färdigheter du har lärt dig inom områdena media, digitala verktyg och artificiell intelligens i ditt eget yrkesområde. Projektets faser:

Val av idé och planering: i början

- Välj ett ämne som kombinerar mediekompetenser, digitala färdigheter och AI-kunskaper.
- Planera hur du kommer att genomföra projektet: sätt upp mål, tidsram och resurser.

1. Fördjupning i ämnet: I utbildningens inledningsskede

- Utforska befintliga lösningar och innovationer relaterade till ditt ämne.
- Utveckla din egen syn på ämnet och planera hur du kan tillämpa det du har lärt dig i praktiken.

2. Genomförande: I utbildningens slutskede

- Påbörja projektets genomförande enligt din plan.
- Använd dina färdigheter inom media, digitala verktyg och AI i den praktiska uppgiften.

Testning och utvärdering:

- Testa din idé. Om möjligt, samla in feedback och gör nödvändiga förbättringar.
- Utvärdera projektets framgång: Vad har du lärt dig? Vad gick bra, och vad kan förbättras?

Presentation och återkoppling::

- Presentera det färdiga projektet för andra kursdeltagare eller intressenter om möjligt.
- Samla och utvärdera feedback, och reflektera över hur du kan dra nytta av det du lärt dig i framtiden.

Inlämningsdag: 4.12.2024

Alla material publiceras på Pedanet

Suomen Kansanopistoyhdistys – Finlands Folkhögskolförening ry

Suomen Kansanopistoyhdistys
Finlands Folkhögskolförening

Kansanopi... > Suomen Kansanopistoyhdistys - Finlands Folkhögskolfö... > SKY AI - Tekoäly opettajan tuk... > 1. Tekoälyn käyttö opetuksen tu... > 4.9.2024 online-koulutuksen ai...

Suomen Kansanopistoyhdistys -
Finlands Folkhögskolförening ry

4.9.2024 online-koulutuksen aineisto

4.9.2024 Diapaketti

SKY AI OTAVIA OSA 1

Tekoäly tutuksi kansanopistojen opettajille

4.9.2024 Koulutusosio 1

Kari A. Hintikka, Lauri Ylä-Jussila, Anne Rongas, Otavia

Suomen Kansanopistoyhdistys
Finlands Folkhögskolförening

LAHDEN
KANSANOPISTO

Google Slides

- Ammatillisen koulutuksen hyvyysohjaajan toimintakäsikirja
- Kansanopistojen sosiaalisesti kestävä ammatillinen koulutus
- Aikunsaaja: Kansanopistojen peruskoulutukset
- Vuorintärkeä: folkhögskolornas utbildningar i grundläggande färdigheter
- Ekososiaalisen sivistyksen oppimiskalusta
- ETÄOPETUKSEN TYÖKALUT
- Opistovuosi - Kansanopistojen oppivelvollisille suunnattu vapaan sivistystyön koulutus
- Kansanopistot oppivelvollisten koulutuksen toteuttajina
- Kansanopistot aikuisen

Microsoft Copilots användargränssnitt

Copilot

Din dagliga AI-assistent

Var finns några av de mest natursköna tågresa med panoramautsikt?

Vilka är några kreativa inomhushobbyer som är lätta att lära sig

Vilken typ av träning är bäst för att förbättra flexibiliteten, och finns det några klasser nära mig

Copilot använder AI. Säk efter mistan. Villkor Sekretess Varifrån frågor och svar Try Copilot Pro

Nytt ämne

Fråga mig vad som helst...

Copilot är Microsofts version av ChatGPT.

Den största fördelen med Copilot är att det integreras med Microsofts Office-program år 2024, såsom Word, Excel och PowerPoint.

Nya funktioner i ChatGPT överförs till Copilot 2-3 månader senare.

I praktiken kommer en stor del av utbildningsinstitutionerna att börja använda Copilot, eftersom det är direkt integrerat i Microsoft-miljön.

[Copilot \(microsoft.com\)](https://copilot.microsoft.com)

Copilot – internetsökning

- Bättre än i ChatGPT
- Med ChatGPT kan man diskutera resultaten mer mångsidigt än med Copilot.
- Ingen separat indikation för internetsökning behövs.
- Källorna är i genomsnitt av högre kvalitet än i ChatGPT.
- Källorna presenteras tydligare och är lättare att förstå än i ChatGPT.
- Det är dock värt att granska Copilots svar kritiskt, beroende på ämnet för sökningen (idéer för en semesterresa eller fakta).
- De källor som Copilot använder är oftast av tillräcklig kvalitet.
- För mer noggrann informationssökning är det fortfarande bra att använda Google och andra metoder – och ställa olika frågor till Copilot om söktemat.

Övning: Internetsökning med Copilot: Sök efter den senaste informationen om flodpärlmusslor.

Du

Sök efter den senaste informationen om flodpärlmusslor i Finland

Copilot

✓ Genererar svar åt dig...

Flodpärlmusslan (Margaritifera margaritifera) är starkt hotad i Finland och förekommer främst i norra delen av landet. I södra Finland är arten nästan helt utrotad, med Svartån i Raseborg som en av de få platser där den fortfarande finns ¹ ².

En nyligen rapporterad händelse är att flodpärlmusslan i Svartån har minskat med 75 procent under de senaste tio åren. Det finns nu endast 600–800 vuxna musslor kvar i detta område ³. Dessutom har det förekommit incidenter där skogsmaskiner har skadat flodpärlmusslans livsmiljöer, vilket har lett till ytterligare hot mot arten ⁴.

Har du några specifika frågor om flodpärlmusslan eller något annat du vill veta mer om?

Mer information [1 metsa.fi](#) [2 sv.wikipedia.org](#) [3 svenska.yle.fi](#) [4 svenska.yle.fi](#) [1 mer](#)

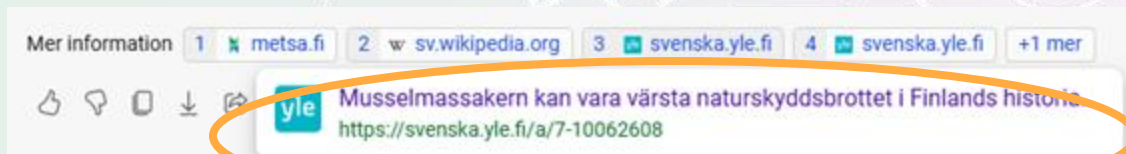
👍 🗨️ 📄 ⬇️ 🗑️ 🗣️ 3 av 30

Skriv in din önskade internetsökning i inmatningsfältet, till exempel:

Sök efter den senaste informationen om flodpärlmusslor i Finland.

Copilotins källor som den hänvisar till

Övning: Preciserad källgranskning vid behov

Copilots källbedömning är tydligare än hos ChatGPT.

Beroende på situationen är det ändå värt att granska även Copilots svar.

Normal källkontroll och mediekritik:

- Anger dessa källor fakta?
- Existerar källorna? (klicka på länkarna)
- Innehåller de det väsentliga?
- Är informationsproducenterna relevanta?
- Osv.

Övning: Internetsökning med Copilot: Diskussion om Copilots svar

Du

Vilka effekter tror du detta kan ha på miljödiskussionerna i det finska samhället?

Copilot

✓ Genererar svar åt dig...

Nedgången av flodpärlmusslan i Finland kan ha flera effekter på miljödiskussionerna i det finska samhället:

1. **Ökad medvetenhet:** Minskningen av flodpärlmusslan kan öka medvetenheten om hotade arter och vikten av att bevara biologisk mångfald. Detta kan leda till fler initiativ och projekt för att skydda andra hotade arter och deras livsmiljöer.
2. **Strängare miljölagar:** Det kan bli ett tryck på politiker och beslutsfattare att införa strängare miljölagar och regleringar för att skydda känsliga ekosystem och arter. Detta kan inkludera restriktioner på skogsbruk, vattenkraft och annan mänsklig verksamhet som påverkar flodpärlmusslans livsmiljöer.
3. **Forskning och innovation:** Minskningen av flodpärlmusslan kan stimulera forskning och innovation inom miljövetenskap och ekologi. Forskare kan utveckla nya metoder för att övervaka och bevara hotade arter, samt hitta lösningar för att återställa skadade ekosystem.

- Efter en internetsökning kan man fortsätta samtalet med Copilot om resultatet. Diskussionen liknar den med ChatGPT, men samtalet med ChatGPT erbjuder dock mer mångsidiga och flexibla diskussionsvägar.

Vilka effekter tror du detta kan ha på miljödiskussionerna i det finska samhället?

Tack!

Mer information:

[jari.sarja \(a\) otavia.fi](mailto:jari.sarja@otavia.fi)

[lauri.yla-jussila \(a\) otavanopisto.fi](mailto:lauri.yla-jussila@otavanopisto.fi)

Denna presentation är licensierad under Creative Commons-licensen CC BY-SA 4.0

- Creative Commons licensens webbsida på svenska: <https://se.creativecommons.net/>
- CC BY-SA 4.0, det vill säga Creative Commons Erkännande-Dela Lika 4.0 Internationell-licens.
- <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.sv>
 - Du får dela och bearbeta denna presentation, även kommersiell användning är tillåten.
 - Villkoret är att du alltid hänvisar till de ursprungliga skaparna och källan. För denna presentation gäller: Kari A. Hintikka, Lauri Ylä-Jussila, Anne Rongas: [Lär med AI 19.9.2024](#). Bearbetade verk måste delas under samma licens.
- För mer omfattande rättigheter kan du kontakta upphovspersonerna @otavia.fi (Kari utan A)